

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 660/1-ХI/7
14.05.2015. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој ХIХ редовној седници, одржаној дана 14.05.2015. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: ФРАНЦУСКИ И СРПСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ: САРАДЊА И УТИЦАЈИ (1894-1914), кандидата Александре Колаковић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 29.06.2010. године.

Кандидат Александра Колаковић објавила је рад: Serbian elite and the issue of development of the national culture in the late 19th century (Empires and Nations from the Eighteenth to the Twentieth Century, Volume I, Antonello Folco Biagini and Giovanna Motta (ed.), Sapienza, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge 2014, 231–241).

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Василије Гвозденовић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/2731
(број захтева)
15.05.2015.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Александре (Милосав) Колаковић
(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ Александра (Милосав) Колаковић
(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894-1914)

Универзитет је дана 1.03.2011. својим актом под бр 020-3976/28 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894-1914)

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Александре (Милосав) Колаковић

(име, име једног од родитеља и презиме)

одлуком факултета под бр

образована је на седници одржаној 2.04.2015. 475/1-XI/3 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Милош Ковић	доцент	историја	Филозофски ф.
2. др Мира Радојевић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Живојин Ђурић	научни саветник	политиколог	Институт за политичке студије
4. Станислав Сретеновић	виши научни сарадник	исто	ИСИ

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 14.05.2015.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

Наставно и научно веће
Филозофског факултета у Београду

Изабрани одлуком Наставног и научног већа Филозофског факултета у Београду од 02.04.2015. године у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом *Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)* докторандкиње **Александре Колаковић**, истраживача-сарадника у Институту за политичке студије у Београду, имамо част да поднесемо следећи

Р Е Ф Е Р А Т

Основни подаци о кандидату

Александра Колаковић је рођена 9. октобра 1980. године у Чачку, где је завршила основну школу и гимназију, као носилац Вукове дипломе. Студије историје на Филозофском факултету у Београду завршила је 2004. године са највишим оценама, након чега је уписала магистарске студије на Катедри за Општу историју 19. века (ментор проф. др Михаило Војводић). У току последипломских студија, положила је све испите са просечном оценом 10 и пријавила израду магистраске тезе: *Француски утицаји у Србији преко часописа Дело (1894–1915)*. Докторске студије историје уписала је 8. фебруара 2008. године – Модул: Модерна историја, ментор: доц. др Милош Ковић. Положила је све испите са просечном оценом 10 и одбранила предлог нацрта теме докторске дисертације: *Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)* 25. фебруара 2010. године.

Била је стипендиста: Општине Чачак (2003, 2004), Фонда за младе таленте Републике Србије (2005) и Владе Републике Француске (2010). Похађала је радионицу *Јеврејска уметност и традиција* и летњу школу *Espace public, philosophie et culture*

scientifique: les enjeux pour la démocratie. Истраживала је у: The Central Library (Aristotle University of Thessaloniki), Library of Modern and Contemporary History (Faculty of Philosophy, Thessaloniki), Österreichische Nationalbibliothek, Archives Ministère des Affaires Etrangères Paris, Archives Diplomatiques de Nantes, Archives Nationales Paris, Bibliothèque nationale de France, Bibliothèque de la Sorbonne, Bibliothèque interuniversitaire des langues orientales, Bibliothèque Centre d'études slaves, Bibliothèque Sainte Genviève и Bibliothèque de l'Institut d'histoire de l'art.

У току студија историје учествовала је као млађи сарадник на првом пилот семинару историје у Истраживачкој станици Петница (2000), а након дипломирања радила је као професор историје у Спортској гимназији у Београду (2005). Од августа 2006. године до септембра 2013. године била је ангажована на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја *Историја политичких идеја и институција на Балкану у 19. и 20. веку* (бр. 177011) Балканолошког института САНУ. Од септембра 2013. године ради као истраживач-сарадник на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја *Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција* (бр. 179009) Института за политичке студије у Београду. Звање истраживач-сарадник стекла је 2012. године, а у исто звање је реизабрана 2015. године.

Досадашње научно интересовање Александре Колаковић је проучавање француских утицаја у Србији и на Балкану крајем 19. и почетком 20. века, као и историја идеја, културних установа и штампе. Интелектуална историја, односно проучавање сарадње и утицаја европских и српских интелектуалаца је у средишту поменутог интересовања. Поред поменутог, Александра Колаковић се бави историјом институција и културе, културном политиком и дипломатијом, културом сећања, заштитом културног наслеђа и методиком наставе историје.

Ауторка је 23 научна рада на српском, енглеском и француском језику, од којих се издвајају: "The Aspects of French Literature in the Belgrade Journal Delo 1894–1915" (*Balkanica*, XL, Belgrade 2010, 129–148), "L'Élite Serbe et le modèle culturel français dans la Revue Delo 1894–1915" (у: *Une alliance atypique Les relations franco-serbes 1878–1940*, dir. D. T. Bataković, Belgrade 2010, 205–217), "Srpska elita i Evropa krajem 19. i početkom 20. veka" (у: *Slovanský areál a Evropa*, Praha 2010, 107–115), "French Intellectuals and the French Policy Change in the Balkans (1912–1913)" (*Journal of Turkish World Studies*, XII/2 (2012), 199–212), „Грпур Јакшић и пропагандна активност Србије у Француској 1912–1913“ (коауторски са Б. Стојић, публикован у: *Мешовита грађа – Miscellanea*, XXXIII

(2012), 413–432), „Утицај француског језика на српску културу (1839–1914)“ (*Традиција, модернизација, идентитети, Традиционално и модерно у култури српског и балканских народа*, приредили Љ. Милосављевић, Б. Стевановић, Г. Стојић, Ниш 2012, 597–610), "Aspekti francuskog kulturnog modela u Srbiji u periodu *la belle époque*" (*Interkulturalnost*, 5 (2013), 174–188), „Могућности примене Augment Reality технологије у популаризацији историје“ (коауторски са Ј. Родић, публикован у: *Наука и савремени универзитет 2*, књ. 1, *Хуманизација универзитета*, Ниш 2013, 499–513), "Serbian elite and the issue of development of the national culture in the late 19th century" (*Empires and Nations from the Eighteenth to the Twentieth Century*, Volume I, Antonello Folco Biagini and Giovanna Motta (ed.), Sapienza, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge 2014, 231–241), "– Road to Great War – Serbian Intellectuals and Austro-Hungarian Policy in the Balkans (1894–1914)" (*Serbian Political Thought*, № 1 (2014), 67–89). Учествовала је на 19 међународних научних конференција у земљи и иностранству (Чешка, Италија, Румунија, Мађарска и Грчка).

Говори енглески и француски језик, а служи се немачким језиком.

Предмет и циљ докторске дисертације

Предмет докторске дисертације *Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)* Александре Колаковић јесу сарадња и међусобни утицаји француских и српских интелектуалаца у добу успостављања блиских француско-српских веза, почетком 20. века. Француско-руски савез из 1894. суштински је утицао и на француско-српске односе. Исте године у јавни живот улази генерација српских интелектуалаца која ће одиграти одлучујућу улогу у успостављању интензивних француско-српских веза у добу 1903-1914. Докторска дисертација хронолошки је омеђена 1894. и 1914. годином, мада је ауторка свуда где је за то постојала потреба, прекорачивала наведени хронолошки оквир.

Француски интелектуалци: Луј Леже (Luis Léger, 1843–1923), Ернест Дени (Ernest Denis, 1849–1921), Емил Оман (Emile Haumant, 1858–1942), Шарл Лоазо (Charles Loiseu, 1861–1945), Огист Говен (Auguste Gauvain, 1861–1931), Албер Мале (Albert Malet, 1864–1915), Виктор Берар (Victor Bérard, 1864–1931), Андре Шерадам (André Chéradame, 1871–1948) и други, књигама и текстовима у штампи усмеравали су пажњу француских политичких и економских кругова на Србију и Србе. Својим угледом у друштву и сазнањима о Србима, допринели су изградњи представа о Србима у

француској и европској јавности, а посредно су утицали и на француску дипломатију на Балкану. Истраживање живота, стваралаштва и утицаја ове генерације француских интелектуалаца, који су писали о Србији и Србима уз одгонетање мотива који су их покретали, предмет је докторске дисертације *Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)*.

Истраживање живота и стваралаштва српских интелектуалаца, међу којима се за тему дисертације као посебно значајни издвајају: Јован Авакумовић (1841–1928), Милутин Гарашанин (1843–1898), Михаило Вујић (1853–1913), Андра Николић (1853–1918), Јован Жујовић (1856–1936), Милован Миловановић (1863–1914), Миленко Веснић (1863–1921), Богдан Поповић (1864–1944), Михаило Гавриловић (1868–1924), Гргур Јакшић (1871–1955), Милан Грол (1876–1952) и Јован Скерлић (1877–1914), такође је предмет докторске дисертације *Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)*. Овај део српских интелектуалаца прихватио је начела француске културе и успостављао многоструке везе и сарадњу са француским научницима, публицистима, политичарима и дипломатама, што је имало утицај на политички, друштвени, економски и културни живот у Србији.

Циљ докторске дисертације *Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)* био је да сагледа у којој мери и на које начине је сарадња француских и српских интелектуалаца утицала на развој и обликовање француско-српских односа у политичком, дипломатском, економском и културном погледу. Откривање мотива интересовања француских интелектуалаца за Србе и мотива и потребе српских интелектуалаца за успостављање веза и контаката са француским интелектуалцима такође је важан циљ дисертације. Она би, такође, требало да допринесе проучавању ширег питања извора и ширине утицаја и моћи интелектуалаца у европском друштву тога доба.

Истраживање је засновано на широкој изворној основи, прикупљеној у више архивских и библиотечких институција (Archives des Ministère des Affaires étrangères, Centre des Archives diplomatiques de Nantes, Archives nationales France, Архив Србије, Архив САНУ, Архив Југославије, Рукописно одељење Народне библиотеке Србије). За разумевање теме коришћена је обимна, типски разнолика и садржајно богата објављена изворна грађа (*Documents diplomatiques français, Документи о спољној политици Краљевине Србије 1903–1914*), штампа и мемоаристика. Уз историографску литературу, коришћена је и антрополошка, филозофска, правна, социолошка и политиколошка литература на српском, француском и енглеском језику.

Радова о појединим аспектима ове теме, мањег обима и истраживачког захвата је било, али не и обимних истраживања која би резултирала целовитом обрадом теме и јасним истицањем на који је начин, у којој мери, са којим циљевима и интересима текла сарадња француских и српских интелектуалаца у предвечерје Првог светског рата, на којим темељима је започето савезништво Француске и Србије, где су корени француског утицаја на стварање југословенске државе и „вечитог пријатељства“ Француза и Срба. Отуда истраживање колегинице Александре Колаковић сматрамо стручно важним и научно потребним.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Обимно истраживање које је колегиница Колаковић обавила потврдило је хипотезе које је поставила у образложењу теме докторске дисертације. Кандидаткиња је у уводном делу дисертације на основу извора показала да су корени интересовање француских научника и публициста за Србију и Србе повезани са стварањем Илирских провинција, са периодом романтизма, као и да су добили на значају у време Кримског рата, Велике источне кризе и после стицања независности Србије (1878). Кључну улогу у овом периоду имало је стварање институционалног оквира за проучавање Словена (Катедра за словенске студије и Школа за источне језике). Уочен је и значај активности појединаца (Алфонс Ламартин, Огист Дозон, Луј Леже и др), а на основу њихових политичких или дипломатских каријера наслућен је утицај француске државе на интересовања научника и публициста још од средине 19. века. Доказана је једна од главних хипотеза да се број текстова о Србији и Србима постепено увећава од стицања независности, а у значајној мери у време званичног ступања на снагу Француско-руског савеза (1894). У истом периоду долазак Албера Малеа у Србију, био је зачетак озбиљније сарадње француских и српских интелектуалаца која је имала подршку званичне француске и српске државе. Посебно је значајно то што је колегиница показала да је редефинисање француске спољне политике у циљу одупирања Немачкој (посебно након анексије Босне и Херцеговине) водило француске интелектуалце ставу да је могуће и потребно пронаћи равнотежу на Балкану. Повезала је и француско економско присуство путем зајмова, улагања капитала у руднике, предузећа, железницу и стварање Француско-српске банке са потребом јачања позиције Француске у Србији. Доказана је и хипотеза да су текстови француских интелектуалаца, а посебно они

публиковани у угледним *Revue des Deux Mondes*, *Revue de Paris* и *Journal des Debats* допринели развоју идеје југословенства, при чему је уједињење Јужних Словена посматрано у склопу стварања француске бране немачким амбицијама. Истражујући школовање и образовање српских интелектуалаца (Милутин Гарашанин, Јован Авакумовић, Стојан Новаковић, Андра Николић, Милован Миловановић, Миленко Веснић, Михаило Вујић, Богдан и Павле Поповић, Милан Грол, Јован Скерлић, Јован Дучић, Атанасије Шола и др) колегиница је показала како су француске вредности и схватања преношени међу Србе. На крају доказана је и хипотеза о томе да је кроз сарадњу француских и српских интелектуалаца временом дошло до активније политике Француске према Србији, што је прекретница у француско-српским односима и темељ ратног савезништва 1914. године.

Опис садржаја докторске дисертације

Истраживачка питања која неминовно отвара сложена тема *Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)* битно су утицала на садржај докторске дисертације колегинице Александре Колаковић. Структуру докторске дисертације укупног обима 527 страна чине предговор, увод, главна поглавља, закључак, списак скраћеница и попис извора и литературе. Унутар поглавља извршена је подела на потпоглавља, а она опет на мање целине. Поред поменутог, докторска дисертација након насловне стране на српском и енглеском језику садржи апстракте на српском, енглеском и француском језику.

У предговору докторске дисертације (стр. 1–15) колегиница Колаковић се одредила према теми и предмету свога рада, дефинисала поље истраживања, назначила и образложила хронолошки оквир теме, презентовала структуру дисертације и указала на кључна питања којима је посветила пажњу. Кроз потпоглавља (*Предмет истраживања, Појам „Интелектуалац“ и Метод, извори и литература*) кандидаткиња није само дефинисала предмет и циљеве свог рада, већ је и пружила значајан историјски преглед развоја појма „интелектуалац“ и указала на његово многоструко значење. Навела је методе рада и дала преглед најважнијих извора и литературе.

У уводу (стр.16–45) под називом *Француско-српски односи током 19. века* кроз три потпоглавља (*Од успостављања дипломатских односа до сарадње и утицаја, Србија у економској перспективи француске политике и Интересовање Француза за*

Србију у 19. веку (до 1894)) кандидаткиња је дала преглед француско-српских односа током 19. века. Поглавље (стр. 46–146) насловљено *Француски и српски интелектуалци (1894–1914)* посвећено је истраживању главних карактеристика развоја француске и српске државе, друштва и интелектуалаца. Након пружања увида у главне догађаје, личности и проблеме француског друштва, проучени су образовање и активности Луја Лежеа, Ернеста Денија, Емила Омана, Шарла Лоазоа, Огиста Говена, Албера Малера, Виктора Берара и Андре Шерадама, као главних припадника неформалне групе интелектуалаца заинтересованих за Србе и истражени су мотиви који су их покренули да се баве питањима везаним за Србију и Србе. Истраживање колегинице Колаковић је показало колико су пораз у рату са Прусом, патриотско образовање Ернеста Лависа, споразум са Русијом, делатност Алфреда Рамбоа, Афера Драјфус, растућа моћ Немачке, криза Османског царства и догађаји на Балкану (Анексиона криза и Балкански ратови) усмерили интересовања француских интелектуалаца ка Србији и Србима. Битна питања мотива интересовања француских интелектуалаца посматрана су и кроз сферу утицаја државе и постојање њене подршке појединим специјалним мисијама француских научника (Мале, Гравије). У другом делу овог поглавља дат је преглед кључних догађаја у развоју Србије и Срба крајем 19. и почетком 20. века, са освртом на проблеме унутрашњег живота Краљевине Србије, борбе политичких партија и смену династија. Анализирани су спољнополитички планови српске елите, као и њен одговор на изазове Царинског рата, анексије Босне и Херцеговине и Балканских ратова. Пажњу ауторке, с правом, привукло је истраживање образовања и интересовања српских интелектуалаца, а посебно оних школованих у Француској или на француским узорима. Истраживала је живот и стваралаштво Јована Авакумовића, Стојана Новаковића, Милутина Гарашанина, Михаила Вујића, Андре Николића, Јована Жујовића, Милована Миловановића, Миленка Веснића, Богдана Поповића, Михаила Гавриловића, Гргура Јакшића, Милана Грола и Јована Скерлића, а није запоставила ни школовање и везаност Срба ван Србије (Валтазар Богишић, Јован Дучић, Атанасије Шола и др) за француску културу.

Француско–српски односи од 1894. до 1914. године (стр. 147–240) наслов је наредног поглавља. У првом делу на основу извора и литературе пружила је обиман критички преглед развоја политичких, економских и културних односа између Француске и Србије од ступања на снагу Француско-руског споразума до Првог светског рата. Обрађен је однос Француске према Србији у периоду непосредно након потписивања савезништва Француске и Русије, неуспелих реформи у Македонији,

кризе власти Османског царства на европским поседима, планова Немачког „продора на Исток“, Мароканских криза, Анексионе кризе и Балканских ратова. Ауторка је паралелно пратила француске и српске интересе и очекивања, начине њиховог остваривања, промене у ставовима званичне Француске посебно у периоду Царинског рата, Анексионе кризе и Балканских ратова. Значајно је да колегиница Колаковић у овом делу као преломне тачке француско-српских односа види период Анексионе кризе и Балканских ратова, као и уплив француског капитала и наоружања у Србију („топовско питање“, зајмови, изградња Јадранске железнице, Француско-српска банка) у току којих се Србија политички све више приближавала блоку сила Антанте. У другом делу овог поглавља акценат је на реконструкцији мреже контаката и веза између француских и српских интелектуалаца. Прво је истражен рад српског посланства у Паризу које су крајем 19. и почетком 20. века водили углавном бивши француски ђаци. Колегиница Колаковић је активности српских дипломата и њихове задатке приказала кроз критичку анализу архивских докумената и на основу делокруга рада и обавеза српских дипломата, које су обухватале задатке од повећања економске сарадње Француске и Србије, склопања зајмова, афирмативног писања о Србији, Србима и српским владарима у француској штампи до успостављања важних контаката. Веза и сарадња је подељена на пет категорија: политичко-дипломатски контакти и сарадња (осветљава политичке контакте радикала, Андре Николића, Милована Миловановића, Миленка Веснића и француских дипломата Салватора Патримонија, Леона Декоа и Камија Барера), сарадња на пољу публицистике (посебно осветљава активности Гргура Јакшића и Огиста Говена), сарадња научника (Михаила Петровића Аласа, Стојана Новаковића, Јована Жујовића, Габријела Мијеа и других), економске везе (активности личности везаних за Отоманску банку и мисије Шарла Лоазоа), масонске везе и контакти (формирање и рад ложе Уједињење и повезаност са Великим Оријентом Француске). Кроз целине од којих се свака бави по једном категоријом колегиница је вешто изградила кохерентан систем испреплетаних веза, са јасно истакнутим утицајем на креирање односа Француске и Србије.

У поглављу *Француски научници и публицисти о Србији и Србима (1894–1914)* (стр. 241–364) на основу текстова француских интелектуалаца насталих у току последње деценије 19. и почетком 20. века (до 1914. године), реконструисана је слика Србије и Срба која је тада створена у Француској. Прво је истакнута разлика између бројних, често непозданих информација које су првобитно постојале у француској јавности, и потоњег научног проучавања Србије и Срба. Унутар овог оквира

колегиница Колаковић је проучила и слику Срба у делима француске књижевности и уметности. Овим је још једном потврђено да су путовања и путописи који су током 19. века формирали слику Срба, већ почетком 20. века, потиснути у други план поузданијим делима која проучавају Србију и Србе са историјског, географског, етнолошког и антрополошког гледишта. Један део текста посвећен је и слици Београда, који је на прелазу векова у писмима, преписци, мемоарским списима и текстовима француских интелектуалаца губио оријенталне карактеристике и стицао изглед европских престоница. У централном делу овог поглавља реконструисана је слика српске државе и друштва која је на тај начин стварана у француској јавности. Завршни део поглавља обрађује спољнополитички оквир француско-српских односа у текстовима француских интелектуалаца. Криза османске власти и Балкан на почетку 20. века, одјек сукоба Аустро-Угарске и Србије кроз проблеме које је у Босни и Херцеговини изазивала „цивилизаторска мисија“, допуњавају виђења аустроугарских претензија на Балкан кроз осцилације међународне политике коју је изазвала Анексиона криза; приказане су и активности француских интелектуалаца у корист Србије - митинзи, предавања итд. Значајне су и оцене Балканских ратова, када је већи број француских научника и новинара посетио Балкан. Примећено је и да је тада дошло до првих подударња ставова француских државника са ставовима ове групе интелектуалаца. Део који се бави односом француских интелектуалаца према идеји југословенства представља важан допринос у потрази српске историографије за одговором на питање у којој мери, на које начине, од када и из којих побуда су француски интелектуалци подржавали идеју уједињења Срба, Хрвата и Словенаца. Колегиница је, наглашавајући да су француски интелектуалци у будућој држави видели „бедем“ немачком „продору на Исток“, а српски реализовање националног уједињења и заштиту једне велике силе – Француске, одговорила и на питање корена савезништва у Првом светском рату и темеља на коме је настала идеја о „вечитом пријатељству“ Француза и Срба.

Поглавље *Одјек и утицај стваралаштва француских интелектуалаца међу Србима (1894–1914)* (стр. 365–448) посвећено је истраживању стварања представе о Француској код Срба, откривању начина и дубине утицаја дела француских интелектуалаца на Србију и Србе, као и последицама школовања српских интелектуалаца на француским школама. Поглавље је подељено на два потпоглавља у оквиру којих су проучена виђења и доживљај Француске, Француза и француске културе од стране српских интелектуалаца и усвајања француских модела организације

друштва и државе међу Србима. На основу изворних текстова српских интелектуалаца (брошуре и књиге) реконструисана је представа о Француској међу српским интелектуалцима, са посебним освртом на очекивања од француско-руског приближавања и повезивања 1894. године, потом у време анексије Босне и Херцеговине и Балканских ратова, као и у вези са питањем уједињења. Слика Француске и Француза у једном делу овог поглавља проучена је на основу садржаја два најутицајнија часописа епохе *Дела* и *Српског књижевног гласника*. Друго потпоглавље започето је приказивањем утицаја „Паризлија“ на промене у Србији при чему је посебно наглашено да је француска политичка традиција (идеје слободе, једнакости и братства, радикализам, републиканство) наилазила на прихватање Срба, да су српски интелектуалци школовани у Француској (Богдан Поповић, Јован Скерлић, Јован Жујовић и др) постали и утемељивачи појединих научних дисциплина међу Србима, као и да је француска култура ушла у све слојеве српског друштва. Српски интелектуалци на основу знања стеченог у Француској или проучавањем функционисања државног апарата Француске настојали су да овај модел државних институција, прилагоде српским потребама што је показано на низу примера. У завршном делу поглавља (*Француска културно-уметничка зрачења*) обрађени су француски утицаји на српску књижевност, културу и уметност, и то на основу школовања и усавршавања српских уметника у Француској (Ђорђе Јовановић, Надежда Петровић, Јован Дучић, Милан Грол и др), података о извођеним позоришним представама, промена у стилу српског језика по угледу на француску фразу („београдски стил“), учења француског језика у формалном (оснивање Катедре за француски језик крајем 19. века и долазак у Београд Гастона Гравијеа, сталног лектора за француски језик) и неформалном образовању (курсеви Француске алијансе и оснивање француско-српских клубова и удружења).

У закључку (стр. 449–477) повезани су мотиви интересовања француских интелектуалаца за Србе са продором француских културних утицаја у Србију, преовлађањем француског капитала у Србији и српским политичким приближавањем Француској, као и успореним, али значајним променама званичне француске политике према Србији и Србима. Проучавајући мрежу сарадње и утицаја француских и српских интелектуалаца од 1894. до 1914. године, осветљавајући улогу српских династија и кључних политичких и друштвених догађаја с краја 19. и почетка 20. века у Европи и њиховим рефлектовањем на сарадњу француских и српских интелектуалаца, колегиница је идентификовала очување нације и државе, као и одупирање заједничким

непријатељима (Немачкој, односно Аустро-Угарској) као мотиве који су француске и српске интелектуалце водили ка блиској сарадњи па и савезу у временима приближавања ратног сукоба, који је лебдео у ваздуху.

Научни допринос докторске дисертације

Докторска дисертација ***Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)*** је оригиналан научни рад који представља значајан допринос српској историографији. Историја француско-српских веза у њој је проучена из перспективе историје елита и интелектуалне историје, што је само по себи пионирски рад у нашој историјској науци. Рад је хеуристички веома добро заснован; његова изворна подлога обухвата веома разноврсне изворе из француских и српских библиотека и архива од архивских докумената, преко публицистике и мемоара, до путописа и књижевних дела. Александра Колаковић је показала да је овладала методом историјске науке, али и истраживачку зрелост, градећи сопствену аргументацију и самостално доносећи валидне закључке. Широк, синтетички приступ теми донео је и одговарајуће закључке, који употпуњују досадашњу слику о односима Француске и Србије у периоду пред Први светски рат. Овом дисертацијом дат је важан допринос проучавању порекла утицаја Француске на формирање Краљевине Срба Хрвата и Словенаца (Југославије) и настанак „вечитог пријатељства“ Француза и Срба.

Закључак

Имајући све наведено у виду, слободни смо да Наставном и научном већу Филозофског факултета у Београду препоручимо да прихвати наш **позитиван реферат** о докторској дисертацији ***Француски и српски интелектуалци: сарадња и утицаји (1894–1914)*** Александре Колаковић и да одобри јавну одбрану, на којој би чланови Комисије били у могућности да изнесу своје појединачне примедбе, сугестије и похвале.

У Београду, 14. априла 2015.

Комисија:

Др Живојин Ђурић, научни саветник
Институт за политичке студије Београд

Др Мира Радојевић, ванредни професор
Филозофски факултет у Београду

Др Станислав Сретеновић, виши научни сарадник
Институт за савремену историју

Др Милош Ковић, доцент
Филозофски факултет у Београду
